

Kľukatými cestami By Winding Roads

Janko Alexy, Gejza Angyal, Konštantín Bauer, Martin Benka,
Ladislav Čemický, Ľudovít Čordák, Jan Hála, Vincent Hložník,
Bedrich Hoffstädter, Viliam Chmel, Anton Jasusch, Aurel Kajlich,
Gejza Kieselbach, Max Kurth, Gustáv Mallý, Peter Matejka,
Dezider Milly, Teodor Jozef Mousson, Ján Mudroch, Július Nemčík,
Zolo Palugyay, Bertalan Pór, Ernest Rákosi, Armand Schönberger,
Edita Spannerová, Dominik Skutecký, Július Szabó, Ester
Šimerová-Martinčeková, Imro Weiner-Kráľ, Teodor Zemplényi

Slovenská moderna
zo súkromnej zbierky
Slovak Modernism
from the Private
Collection

téma
theme

Premiéra unikátnej výstavy prezentuje diela od 30-tich zvučných mien slovenskej moderny z východoslovenskej súkromnej zbierky. Výstava v rámci dramaturgického cyklu *Téma* je realizovaná vďaka podpore firmy Beneti s. r. o.

Výstava nie je len príbehom moderného slovenského maliarstva, ale i zberateľstva umenia, keď autor zbierky dokáže – v tých šťastných prípadoch – z rôznorodých zdrojov vybudovať monotematickú kolekciu s dôrazom na kvalitu, opierajúc sa o cit pre výtvarné kvality, umelecké hodnoty a o primerané znalosti dejín umenia. Kurátorským zámerom bola snaha načrtnúť vývoj moderného maliarskeho umenia Slovenska v čo najširšom geografickom zábere reprezentatívnymi dielami, avšak so špeciálnym dôrazom na diela Generácie 1909 vzhľadom na ich početnosť i kvalitu v súkromnej zbierke.

Maliarstvo ranej moderny s jej luministickým plenéristickým poňatím zastupujú Max Kurth, Teodor Zemplényi a Ľudovít Čordák. Gejza Kieselbach a Teodor Mousson predlžujú životnosť tohto názoru až do polovice 20. storočia. Nasledujúcu etapu vývoja sleduje divák na dielach zakladateľskej generácie moderny (Martin Benka, Janko Alexy), Generácie 1909 (Ján Mudroch, Peter Matejka, Dezider Milly, Ester Šimerová) a Generácie 1919 (Vincent Hložník, Viliam Chmel). Paralelne rozvíjali svoj tvorivý program niektoré významné solitérne osobnosti (Imro Weiner-Kráľ). Na výstave nechýba stredoslovenský okruh (Gejza Angyal), okruh košický (Anton Jasusch), ako aj okruh maďarských umelcov z južného Slovenska (Július Szabó). Do výberu boli zaradené aj niektoré diela z obdobia po roku 1950, keďže klasici začínajúci v medzivojnovom období zostali verní princípom moderny hlboko do 2. polovice 20. storočia (Dezider Milly, Imro Weiner-Kráľ, Ester Šimerová). Ku skutočným klenotom možno zaradiť Zemplényiho oslavu života *Leto pri jazere* z obdobia belle époque z roku 1914, Millyho temnú víziu *V ateliéri* z roku 1947 či kuboexpresionistickú *Vedutu* z prelomu 20. a 30. rokov 20. storočia od hlohovského rodáka Armina Schönbergera.

Mgr. Jozef Ridilla,
kurátor výstavy

Kurátor: Mgr. Jozef Ridilla

Produkčná spolupráca: Mgr. Lucia Benická, Mgr. Mária Šabľová – GUS

Grafika: Mgr. art. Ivana Babejová, ArtD. – GUS

Preklady: Bc. Gavin Cowper

Produkcia: Galéria umelcov Spiša – kultúrne zariadenie Košického samosprávneho kraja, v spolupráci s firmou Beneti s. r. o.

Klenoty jednej umeleckej zbierky

Súkromné zberateľstvo umenia má už v súčasnosti na Slovensku takú úroveň, že niektoré zbierky sa stávajú rovnocenným partnerom, ba dokonca konkurentom štátnych zbierkotvorných inštitúcií. Ide o prirodzený proces tam, kde múzeá a galérie dotované z verejných zdrojov a bez zázemia tvoreného okruhom filantropov nemajú dostatok prostriedkov na akvizičnú činnosť, a tak sa na trhu ocitá relevantné množstvo kvalitných diel, ktorým dokáže zabezpečiť starostlivosť súkromný zberateľ. Kvalitné kolekcie vznikajú najmä tam, kde umelecké dielo nie je chápané len ako investícia a kde je budovanie zbierky opreté o cit pre výtvarné kvality a umelecké hodnoty, o zmysluplnú koncepčnú stratégiu, o primerané znalosti dejín umenia a teda i o pochopenie vnútorných súvislostí medzi jednotlivými dielami. To v dôsledku vedie k ďalším a ďalším šťastným akvizičným rozhodnutiam. Taká je i východoslovenská súkromná zbierka, zameriavajúca sa na slovenské moderné maliarstvo a ktorej klenoty má teraz možnosť spoznať verejnosť na tejto výstave.

V zmysle verejného záujmu múzeá a galérie so zberateľmi komunikujú a spolupracujú, a tak sa diela zo súkromných zbierok dostávajú na verejnosť ako krátkodobá zápožička pomerne často, zvyčajne ako doplnok výstavy či expozície. Veľkorysá prehliadka v podobe ucelenej kolekcie len zriedka. To je i prípad výstavy Kľukatými cestami. Na výstave i v pripravovanom katalógu nejde o zhodnotenie celej zbierky, keďže prezentované diela sa viažu na pomerne úzky výber realizovaný pri príležitosti výstavy. Našou ambíciou teda nie je „vyskladať“ dejiny slovenského moderného maliarstva – ani samotná zbierka nemá komplexnú povahu – ale naznačiť jej charakter, profiláciu a tiež upriamiť pozornosť na zaujímavé maliarske zjavy a solitérne diela, ktoré si podľa nášho názoru zaslúžia väčšiu pozornosť odborného i laického publika.

Mgr. Jozef Ridilla,
kurátor výstavy